

تالاب گاوخونی

* مرتضی فاضلی ورزنه . دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی ، دانشگاه اصفهان .
** مهدی صداقت . دانشجوی کارشناسی ارشد اقلیم شناسی در برنامه ریزی محیطی دانشگاه تربیت معلم تهران .

چکیده

گردشگری فعالیتی است که امروزه مورد توجه بسیاری از دولت ها قرار گرفته است و در حال حاضر ، یکی از پردرآمدترین بخش های اقتصاد جهانی است . این فعالیت از جنبه های گوناگون می تواند رشد اقتصادی کشورها و مناطق جغرافیایی را سرعت بخشد . ایران کهن ، به راستی قاره ای درون یک کشور است و وجود جاذبه های تاریخی و طبیعی در تمام مناطق کشور ، تلاش برای توسعه ی این صنعت را ناگزیر می سازد .

تالاب گاوخونی در فلات مرکزی ایران ، با داشتن مناظر جذاب ، دیدنی و روح افزا ، یکی از مناطق جذب مسافر از اقصا نقاط کشور ، به ویژه استان اصفهان است . از نظر گردشگری خارجی و مشتاقان مناظر بیابانی ، کویری و پژوهشگران صحرایی و روستایی نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است . بررسی نقش جذب گردشگر در رونق اقتصادی و توسعه ی فرهنگی منطقه و معرفی راهبردهای اساسی به منظور پویا ساختن این فعالیت در منطقه از اهداف مقاله ی حاضر است .

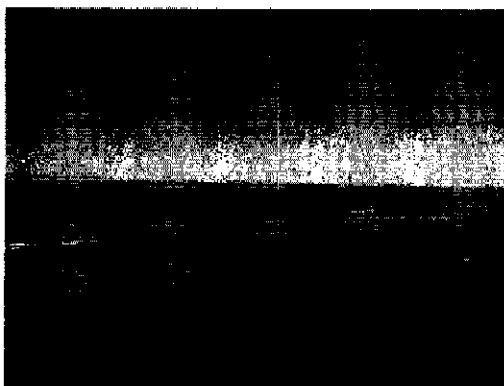
در تعریف تالاب گفته می شود: تالاب شامل مناطقی است مردابی ، آب مانده ، نم زارهای سیاه و باتلاقی ، برکه های مصنوعی یا طبیعی که به طور دائم یا موقت دارای آب ساکن یا روان ، شیرین ، شور یا نیمه شور هستند و یا شامل مناطقی از سواحل دریاست که هنگام جزر ، ارتفاع آب در آن ها بیشتر از شش متر نباشد [کنوانسیون رامسر ، ۱۳۵۱] . تالاب ها از ارزش های بی شماری برخوردارند . جلوگیری از فرسایش سواحل دریاها ، تثبیت هوای منطقه از لحاظ مقدار بارندگی و دمای محیط ، آموزش و تحقیق ، تأمین علوفه ی دام ، مصارف کشاورزی ، استخراج مواد معدنی مثل پتاسیم و فسفر ، تصفیه ی هوای مناطق مجاور ، اشتغال مردم حاشیه ی تالاب ، جلوگیری از فرسایش بادی نقاط هم جوار و ... از مهم ترین ارزشمندی های تالاب ها محسوب می شوند .

تالاب گاوخونی در فلات مرکزی ایران ، با داشتن مناظر جذاب ، دیدنی و روح افزا ، یکی از مناطق جذب مسافر از اقصا نقاط کشور ، به ویژه استان اصفهان است . از نظر گردشگری خارجی و مشتاقان مناظر بیابانی ، کویری و پژوهشگران صحرایی و روستایی نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است . بررسی نقش جذب گردشگر در رونق اقتصادی و توسعه ی فرهنگی منطقه و معرفی راهبردهای اساسی به منظور پویا ساختن این فعالیت در منطقه از اهداف مقاله ی حاضر است .

کلید واژه ها: گردشگری ، تالاب ، گاوخونی ، اصفهان .

مقدمه

تالاب ها از بی نظیرترین ، زیباترین ، بکرترین ، و شگفت انگیزترین پدیده های طبیعی هستند که هر یک جلوه های بسیار بدیع ، جالب ، ناشناخته و پر رمز و رازی دارند . به همین دلیل ، می توان از آن ها به عنوان کانون های تفریح و تفریح ، بازدید و سیاحت و جلب گردشگری استفاده کرد .

تصویر ۱ . تالاب گاوخونی

موقعیت جغرافیایی تالاب

تالاب گاوخونی به عنوان یکی از ۱۸ تالاب مهم و بین‌المللی کشور، از اندوخته‌های زیست‌سفر کشورمان است که هرگز ناشناخته مانده و دارای جلوه‌هایی بکر، زیبا و پررنگ و راز است (تصویر ۱). برای شناخت ارزش‌های نهفته‌ی زیست‌محیطی تالاب، باید به نقش و اهمیت منحصر به فرد در جلوگیری از گسترش کویر، پذیرش ده‌ها هزار پرنده‌ی بومی و مهاجر، تثبیت تپه‌های شنی و... توجه کرد (انجاری، ۱۳۸۲: ۵).

از گاوخونی با کلمات و تعابیر متفاوت چون: «خانه‌ی گاو» که ناظر بر وجود گاو زیاد است (دهخدا، ۱۳۳۵: ۴۷)، «گورخوانی» که از وجود گورخر فراوان در این ناحیه حکایت دارد، و «گاوخانی» که به مفهوم چاه بزرگ است (مهریاز، ۱۳۶۴: ۱۰)، صحبت شده است. در دیدگاهی دیگر نیز، گاوخونی از ترکیب کلمه‌ی «گابه» از ریشه‌ی گی (جی)، و خانی (= خانیک - پهلوی) به مفهوم چشمه و حوضه‌ی آبگیر (شفیعی نیک‌آبادی، ۱۳۷۶: ۱۴) پدید آمده است.

تالاب گاوخونی در حدود ۴۷۶ کیلومتر مربع وسعت دارد. این تالاب بین عرض جغرافیایی ۳۲ درجه و ۲۲ دقیقه و ۳۲ درجه و ۱۵ دقیقه‌ی شمالی، و طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۴۵ دقیقه و ۵۲ درجه و ۵۹ دقیقه‌ی شرقی واقع شده است. به عبارت دیگر، در فاصله‌ی ۱۴۰ کیلومتری جنوب شرق اصفهان و ۳۰ کیلومتری شهر ورزنه قرار دارد. حداکثر طول آن در حدود ۵۰ کیلومتر و حداکثر عرض آن ۲۵ کیلومتر است. عمق آب در اکثر نقاط آن اندک و در حدود یک متر است، که براساس مقدار آب ورودی به تالاب در طول سال تغییر می‌کند (انجاری، ۱۳۸۲: ۳۱).

تالاب گاوخونی در شمال شرقی بخش جرقویه و جنوب غربی شهرستان ناین، غرب منطقه‌ی ندوشن و شمال غربی کویر ابرقو و شرق شهر ورزنه، واقع شده است [حسینی ابری، ۱۳۶۱: ۱]. از نقطه‌نظر راه ارتباطی، در منطقه‌ای قرار دارد که راه شوسه‌ای آن راه دیگر نقاط مسکنک ارتباط نمی‌دهد. تنها دو راه ارتباطی غیر شوسه در دو حاشیه‌ی شمالی و جنوبی آن به وجود آمده‌اند که هر دو ی آن‌ها به جنبه‌ی غربی استان یزد، به ویژه به منطقه‌ی ندوشن می‌پیوندند. از این دو راه همان‌طور که اشاره شد، اولی در جنبه‌ی شمال گاوخونی، اصفهان را از طریق ورزنه، و دومی این شهر و مناطق آن را از طریق جرقویه و جنوب تپه‌های شنی و نمکزارهای گاوخونی، به ندوشن متصل می‌کند [حسینی ابری، ۱۳۷۹: ۱].

جغرافیای طبیعی تالاب

ارتفاع متوسط تالاب حدود ۱۴۷۰ متر است. گذشته از چند عارضه‌ی ژئومورفولوژیک، چون کوه سیاه در شمال تالاب و تپه‌های شنی روان در جنوب، غرب و جنوب غربی، سایر نقاط و محدوده‌ی اطراف آن یکنواخت است. تالاب گاوخونی، پایاب زاینده‌رود و پست‌ترین نقطه‌ی زون زمین‌شناسی سندج - سیرجان و مربوط به

فعالیت‌های کوه‌زایی آلپ در دوران سوم است [نوری، ۱۳۷۹: ۱۳۷].

اقلیم

تالاب گاوخونی از نقاط گرم و کویری ایران محسوب می‌شود؛ به نحوی که براساس آمار هواشناسی منطقه، درجه‌ی دمای متوسط روزانه در ماه‌های گوناگون سال، بین ۱۸/۳ در دی ماه تا ۲۸/۹ درجه‌ی سانتی‌گراد در تیرماه تغییر می‌کند. حداقل دمای متوسط ثبت‌شده‌ی آن ۶/۶- در دی ماه و حداکثر ۳۷/۴ درجه‌ی سانتی‌گراد در تیرماه است. طبق آمار هواشناسی موجود (۱۹۹۵ تا ۱۹۸۷)، متوسط میزان بارندگی سالانه به ۸۳ میلی‌متر می‌رسد، در حالی که میزان تبخیر سالانه در حدود ۳۰۰۰ تا ۳۲۰۰ میلی‌متر برآورد شده است. بیشترین میزان بارندگی در زمستان و اوایل بهار صورت می‌گیرد و در تابستان کمترین میزان بارندگی ثبت شده است [انجاری، ۱۳۸۲: ۳۶].

زاینده‌رود به عنوان تنها منبع اصلی و مداوم تأمین‌کننده‌ی آب تالاب، از ارتفاعات زردکوه بختیاری سرچشمه می‌گیرد. این رودخانه با طی مسافتی حدود ۳۰۱ کیلومتر، در مسیری پریپچ و خم در جهت جنوب شرقی اصفهان پیش می‌رود و در نهایت به تالاب گاوخونی ختم می‌شود. کیفیت و کمیت آب در طول مسیر تحت تأثیر عوامل گوناگون دگرگون می‌شود و در پایان، آبی بسیار ناچیز و با کیفیت بسیار متفاوت از لحاظ درجه‌ی شوری و میزان آلودگی، به تالاب می‌ریزد.

پوشش گیاهی

بخش‌هایی از تالاب به ویژه در قسمت شمالی - محل ورود رودخانه‌ی زاینده‌رود - پوشش گیاهی انبوه و مترکمی دارد که درختچه‌های گز، با ارتفاع قبل ملاحظه، قسمت اعظم رویش‌های آن را تشکیل می‌دهند و سیمای جنگلی زیبایی را به وجود می‌آورند. انواع مهم پوشش گیاهی عبارت‌اند از: نی، گز، گون، اشنان، تاغ، درمنه و...

حیات وحش

تالاب گاوخونی از زمان‌های گذشته، محل زندگی انواع جانوران از جمله آهو، خرگوش، گورخر، گریگ، شغال، روباه، کفتار، لاک‌پشت، بزجه و انواع ماهی بوده است. لیکن براساس تغییر شرایط حاکم بر تالاب، از جمله کاهش کمیت و کیفیت آب و شکار بی‌رویه‌ی آن‌ها، امروزه تعداد اندکی از انواع جانوران آن باقی مانده‌اند.

هر سال با شروع فصل زمستان و سرد شدن هوا مهاجرت عظیم پرندگان از نواحی قطبی و سردسیر به طرف نقاط گرمسیر ایران آغاز می‌شود. تعداد زیادی از آن‌ها در مسیر مهاجرت خود، زمانی را در تالاب فرود می‌آیند تا استراحت کنند. تعداد و نوع پرندگان مهاجر و بومی تالاب گاوخونی طی سال‌های گوناگون، بسیار متفاوت بوده و تحت تأثیر کیفیت فیزیکی و شیمیایی آب تالاب، میزان گسترش

آثاری که به دست آمده است، می توان گفت که توجه مسئولان امر به این محل، بی شک حقایق زیادی را آشکار خواهد کرد.

تصویر ۳. تپه های ماسه ای حاشیه ی تالاب

در فاصله ی ۱۰ کیلومتری تالاب، بند قدیمی و مخروبه ی شاخ کنار را می توان مشاهده کرد. این بند، آخرین بند روی رودخانه ی زاینده رود است که به منظور تنظیم و هدایت آب زاینده رود برای مصارف کشاورزی، در گذشته ای نه چندان دور، مورد استفاده قرار می گرفته است. در حال حاضر، آب موجود در این بند که به صورت آبشاری نمایان است، از زایش رودخانه به وجود می آید (تصویر ۴).

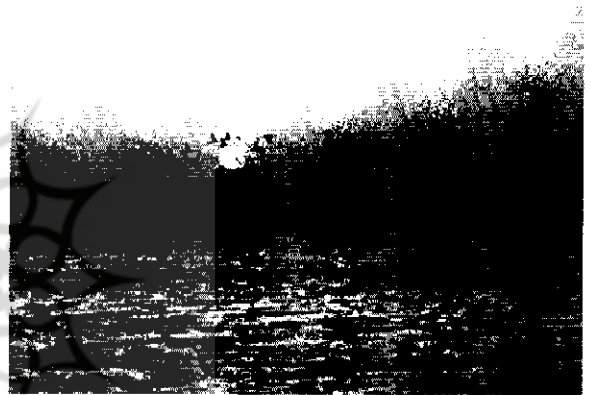
تصویر ۴. بند شاخ کنار

از این نقطه به بعد، زاینده رود شاخه به شاخه می شود و در مسافت کمتر از ۱۰ کیلومتر، به تالاب می رسد. زاینده رود در این جادو پهنه ای وسیع، به سه آبراهه ی اصلی و چندین آبراهه ی فرعی تقسیم می شود و در شکلی همانند پنجه ی مرغابی (به گویش محلی بنجیا) و در گستره ای با سیمای جنگلی زیبا و دیدنی، به تالاب می ریزد.

منظره ی زیبای کوه سیاه، با چشم انداز دیدنی آن، از دیگر زیبایی های این منطقه است. این کوه سراسر سیاه رنگ و مشرف به تالاب است و از فراز آن می توان زیبایی های آب در دل کویر را مشاهده کرد.

دریاچه، وجود منابع غذایی، تأمین امنیت لازم و... قرار داشته است. مسلم است، تنها در صورتی می توان از آهنگ سریع کاهش فرود پرندگان در تالاب گاوخونی کاست که تصمیمی کارشناسانه و اقدامی مؤثر در تأمین منابع آبی، غذایی و امنیت لازم، به مرحله ی اجرا گذارده شود. این در حالی است که در سال های اخیر هر روز شاهد کاهش آب ورودی تالاب، افزایش آلودگی آن، شکار بی رویه و در نهایت مرگ و میر پرندگان هستیم.

در سرشماری سال ۱۳۶۲، بیش از ۴۰ هزار پرنده ی مهاجر، این تالاب را برای گذران زمستان خود انتخاب کردند. پرندگان مهاجر به گاوخونی، انواع کاکایی، فلامینگو، سلیم، خروس کولی، پلیکان، حواصیل، انواع کله سبز، اردک، لک لک، غاز، اردک نوک پهن، و... هستند. هم چنین پرندگان شکاری چون عقاب، شاهین، دلپچه، کرکس و... نیز وجود دارند.

تصویر ۲. پرندگان تالاب

جاذبه های تالاب

تالاب گاوخونی یکی از بکرترین جاذبه های طبیعی استان اصفهان است که جلوه های بسیار زیبا و بی نظیری دارد. در حاشیه ی جنوب تالاب تا بخش هایی از جرفویه علیا، تپه های شنی با شکلی خاص، به وسعت بیش از ۷۰ کیلومتر خودنمایی می کنند. این تپه ها که شکل ثابتی ندارند، پس از بروز یک باد شدید و طوفان تغییر می کنند. کشفیات انجام شده در این تپه ها چون کوزه های سفالی و استخوان های انسان، از وجود سکونت گاه هایی مدفون در زیر آن حکایت دارد. مردم محل این منطقه را «ریگ سرا» (شهر سبا، شهر گابت) می نامند (تصویر ۳). شفیعی نیک آبادی، نویسنده ی کتاب «گرگوبه، سرزمینی ناشناخته بر کران کویر»، عقیده دارد، شهر سرا (ریگ سرا) در زلزله ی ۲۴۲ هجری قمری ویران شده است. وی علت نام گذاری گاوخونی را، حضور شهر معروف سبا یا گابت در کنار دریاچه در زمان های گذشته می داند.

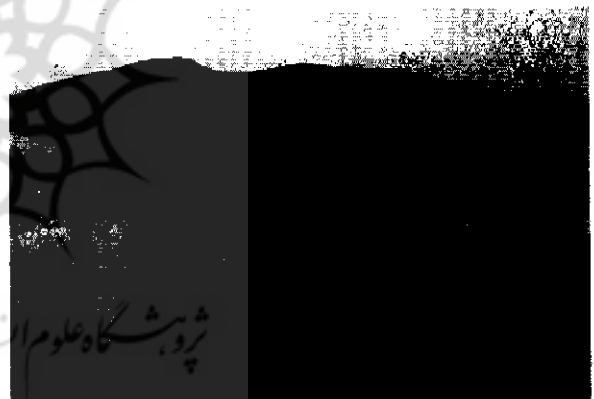
از آن چه گفته شد می توان نتیجه گرفت، شهر سرا مکانی معروف بوده و امروزه نیز، با توجه به حفاری های اندکی که صورت گرفته و

سنگ‌های کوچک و بزرگ و متخلخلی که در اطراف کوه پراکنده‌اند، از آتشفشانی بودن آن حکایت می‌کنند.

تماشای چشم‌اندازهای زیبای تالاب، صید و شکار مجاز پرندگان، بازدید از سیمای جنگلی بخش شمالی تالاب، استراحت در حاشیه‌ی شمالی دریاچه به ویژه در فصول پرآبی و لذت بردن از پرواز دسته جمعی پرندگان بلندپرواز، صعود به قله‌ی کوه سیاه، و تماشای گستره‌ی دریاچه از بالای کوه، از جمله توان‌های تفریحی و تفرجگاهی آن محسوب می‌شوند.

عوامل تهدیدکننده‌ی حیات تالاب گاوخونی

با همه‌ی پیشرفت‌هایی که در راه شناخت ارزش‌های نهفته‌ی تالاب‌ها و رموز زیستی آن‌ها حاصل شده و با وجود تغییر نگرش بشر به تالاب‌ها، از مناطق بد و غیر مفید به بوم سازگان‌های مؤثر و ارزشمند، متأسفانه هنوز روند تخریب و دست‌درازی انسان به آن‌ها ادامه دارد. تالاب گاوخونی نیز همانند دیگر تالاب‌های کشور، از این لحاظ وضعیتی بحرانی دارد و چنان‌چه با توجه بیشتر و به موقع مسئولان امر، از روند نابودی آن جلوگیری نشود، در آینده‌ای نزدیک شاهد مرگ این بوم‌سازگان بی‌نظیر خواهیم بود (تصویر ۵) [نجاری، ۱۳۸۲: ۷۵].

تصویر ۵. فاجعه‌ی زیست محیطی سال ۱۳۸۰

عوامل تخریب و تهدید تالاب گاوخونی، چه در گذشته و چه در حال حاضر، عبارت‌اند از:

۱. شکارچیان قانونی و غیرقانونی بومی و غیربومی.
۲. برداشت بی‌رویه از پوشش گیاهی منطقه و چرای بی‌رویه‌ی دام.
۳. کاهش کمیت و کیفیت آب ورودی به تالاب‌ها.
۴. حرکت شن‌های روان.
۵. آتش‌سوزی.
۶. گردشگر و گردشگری که خود عاملی برای از بین بردن بوم‌سازگان طبیعی منطقه خواهد بود.
۷. شرایط اقلیمی منطقه (کاهش نزولات جوی و خشکی گرایی

منطقه).

۸. تبدیل بوم‌سازگان‌های تالابی به زمین‌های کشاورزی.
 ۹. رسوبات حمل شده به تالاب که موجب پرشدن تالاب، رسوب‌زایی و در نتیجه کم شدن گستره‌ی تالاب می‌شود.
 ۱۰. نبود مدیریتی هدف‌دار و توانمند به منظور حفاظت از تالاب.
- علاوه بر موارد ذکر شده، برداشت مواد توربی از تالاب‌ها، استفاده‌های مکرر اقتصادی نظیر استخراج نمک، مواد معدنی و پرورش آبزیان و...، تغییر مسیر آبراهه‌ها و یا پمپاژ آب‌های زیرزمینی نواحی مجاور، ایجاد سد و کنترل آب رودخانه، از جمله عمده‌ترین عوامل دیگری هستند که هر یک به نوبه‌ی خود در نابودی تالاب گاوخونی نقش بسزایی دارند.

امید است تالاب گاوخونی، این گوهر درخشان کویر مرکزی و تنها بوم‌سازگان آبی گسترده در حوزه‌ی مرکزی فلات ایران که نقش بسزایی در جلوگیری از گسترش کویر، حیات و بقای پرندگان مهاجر و جان‌داران دیگر، شکل‌گیری جوامع گیاهی متنوع، ایجاد تفرجگاه طبیعی برای استفاده‌ی عموم و فراهم کردن فرصتی مناسب برای انجام امور پژوهشی و تحقیقاتی در زمینه‌های جانورشناسی، گیاه‌شناسی و بوم‌شناسی دارد، بیش از این مورد دست‌درازی و چپاول اهداف سودجویانه‌ی بشر و کم‌لطفی مسئولان امر قرار نگیرد. در غیر این صورت، در آینده‌ای نزدیک شاهد مرگ تدریجی آن و شکل‌گیری یک فاجعه‌ی زیست محیطی خواهیم بود.

نتیجه

تالاب گاوخونی گنجینه‌ای حفاظت شده از چشم‌اندازهای طبیعی و آثار تمدن مردم منطقه در جلوه‌های طبیعت کویر (آب‌نمای تالاب، غفلت‌ارها و جنگل‌های کویری، چشم‌انداز بی‌انتهای افق، تپه‌های شنی به طول بیش از ۷۰ کیلومتر و...) و نیز آثار دست‌نخورده‌ی تمدن انسانی، مانند قدیمی‌ترین بندهای انحرافی آب، سکونتگاه‌های وسیع خشتی و... محسوب می‌شود که هنوز به صورتی دست‌نخورده باقی مانده است.

از دیدگاه گردشگری، هر یک از آثار یاد شده، محیط مناسبی را در اختیار علاقه‌مندان داخلی و خارجی که در جست‌وجوی هوای صاف و بدون آلودگی حاصل از عملکرد تمدن ماشینی، سکوت و تمدد اعصاب هستند، قرار می‌دهد. متأسفانه در سال‌های اخیر، به دلیل بی‌توجهی و فقدان نظارت دقیق، بخش‌هایی از مناظر طبیعی و انسانی منطقه تخریب شده‌اند که بدین لحاظ، حفظ و نگاه‌داری آن‌ها به منظور توسعه و گسترش صنعت گردشگری در منطقه، باید مدنظر باشد. به نظر می‌رسد، برای برقراری هماهنگی بین مسائل زیست‌محیطی و گردشگری، چندین فعالیت عمده ضروری است:

۱. تسریع در سرمایه‌گذاری‌های مربوط به انتقال آب از سرچشمه‌های مجاور زاینده‌رود و اختصاص سهم مناسبی از آب رودخانه به حفظ حیات تالاب و امور گردشگری آن.

۲. پی گیری به منظور ثبت تالاب به عنوان منطقه ی حفاظت شده و جلوگیری از هرگونه شکار در این منطقه .
۳. جلوگیری از ورود فاضلاب های صنعتی،

شهری، روستایی و زه کشی اراضی شور مجاور، به رودخانه ی زاینده رود.

۴. ایجاد موزه ی بوم شناسی حوضه ی تالاب و تأسیس یک مرکز کویرشناسی و مطالعات گوناگون مربوط به تالاب و کویر .

۵. ارتقای منطقه به سطح مطلوب زیست محیطی .

۶. بهره گیری از منابع محلی برای حفظ و حراست از منابع طبیعی و حیات وحش .

۷. جلوگیری از احداث کارخانجات صنعتی یا تولید مواد خطرناک و سمی یا تولید پساب صنعتی در بالا دست زاینده رود .

۸. جمع آوری و دفع صحیح فاضلاب روستاهایی که در بالا دست زاینده رود وجود دارند .

۹. آموزش نیروهای بومی به منظور حفظ و نگه داری منابع طبیعی و وضع قوانین و مقرراتی تا از تخریب منابع و آلودگی محیط زیست جلوگیری شود .

۱۰. حفظ و نگه داری منابع موجود گردشگری طبیعی و انسانی در برابر هر نوع برخورد غیرمسئولانه .

۱۱. نصب تابلوهای هشداردهنده از نظر حفاظت محیط زیست، و نصب تابلوهای «شنا ممنوع» در محل هایی که تجمع خانواده ها زیاد است و یا در مکان هایی که امکان غرق شدن وجود دارد .

۱۲. همکاری و هماهنگی سازمان های مربوطه در فراهم آوردن شرایط بهینه ی زیست محیطی در تالاب .

۱۳. اختصاص اولویت مطالعات کویرشناسی به کشف توان های نهفته ی حوزه ی تالاب؛ چون توان های نهفته ی تالاب گاوخونی از نظر علمی، از جمله خواص درمانی لجن ها و دیگر منابع طبیعی آن، به درستی شناخته نشده اند .

۱۴. تشکیل ستاد توسعه ی گردشگری گاوخونی .

۱۵. اقدامی جدی برای معرفی توانمندی های گردشگری تالاب گاوخونی .

۱۶. در نظر گرفتن بند شاخ کنار به عنوان نخستین ایستگاه محدوده ی گردشگری و محلی برای تجمع گردشگران و تجهیز آن به تمامی امکانات و خدمات اولیه ی مورد نیاز .

۱۷. احداث راه های ارتباطی مناسب برای عزیمت به تالاب .

۱۸. تکمیل امکانات مورد نیاز بیتوته و یا استراحت گردشگران و نیز علاقه مندان به ورزش های کویری و به مرور زمان .

۱۹. تهیه ی امکانات و خدمات بهداشتی در حوالی گاوخونی .

۲۰. نصب اتاقک های دیده بانی با تجهیزاتی چون دوربین و تلسکوپ

روی قله ی سیاه کوه برای استفاده ی گردشگران از چشم انداز تالاب و شب های کویر .

۲۱. ایجاد امکانات پیاده روی

و گشت تفریحی - تحقیقی در

جنگل ها با کمترین تخریب . تالاب

گاوخونی، به عنوان منطقه ای طبیعی و دست نخورده، توان بالقوه ای برای انجام امور پژوهشی توسط استادان، دانشجویان و پژوهشگران دارد .

۲۲. تبدیل عفتلزارهای طبیعی منطقه به پارک ملی و توسعه ی جنگل های کویری حوضه ی تالاب .

۲۳. اتخاذ ترتیبی تا بندهای سستی آب یاری منطقه ای، هم چنان جلوه های دل انگیز گردشگری خود را حفظ کند؛ با توجه به احداث شبکه ی جدید آب یاری رودشتین .

۲۴. تأمین راهنما و آموزش راهنمایان محلی برای معرفی جاذبه ها و هدایت مسافران به مقصد و آموزش نگه داری از منابع موجود در منطقه .

۲۵. توجیه مردم بومی ساکن در حاشیه ی تالاب، نسبت به نقش و اهمیت گردشگری در توسعه ی اقتصادی و اجتماعی ساکنان منطقه و آموزش برخورد صحیح با گردشگران .

۲۶. تهیه ی فیلم و برنامه های رادیویی در زمینه ی گردشگری و پخش آن ها از صدا و سیما در روزها و ساعات مناسب و مشخص .

۲۷. نصب تابلوها و علائم تصویری نشان دهنده ی مراکز تفریحی در مسیرهای گوناگون منتهی به تالاب گاوخونی .

۲۸. برقراری امنیت در مسیرها، از طریق توسعه ی مراکز انتظامی و تدارک گشت های ویژه ی نیروهای انتظامی .

۲۹. طراحی نظام خاصی برای پی گیری پیشنهادات فوق و تقویت هماهنگی بین سازمان های ذی ربط، در رابطه با گردشگری حوضه ی تالاب و پیرامون آن .

منابع

۱. نجاری، حبیب الله (۱۳۸۲). تالاب بین المللی گاوخونی. سازمان حفاظت محیط زیست اصفهان.
۲. دهخدا، علی اکبر (۱۳۳۵). فرهنگ دهخدا. انتشارات دانشگاه تهران.
۳. مهریار، مسعود (۱۳۶۴). رخساره ی بانلاق گاوخونی. اداره ی حفاظت محیط زیست استان اصفهان.
۴. شفیعی نیک آبادی، علی (۱۳۷۶). گرگوبه (جرقوبه) سرزمینی ناشناخته بر کران کویر. انتشارات غزل. اصفهان.
۵. حسینی ابری، سید حسن (۱۳۶۱). «مرداب گاوخونی». نشریه ی دانشکده ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه اصفهان. دوره ی دوم. شماره ی اول.
۶. حسینی ابری، سید حسن (۱۳۷۹). زاینده رود از سرچشمه تا مرداب. نشر گل ها. اصفهان.
۷. نوری، سید هدایت زالله (۱۳۷۹). تالاب گاوخونی. مجله ی فرهنگ اصفهان. شماره ی ۱۵.
۸. بیانیه ی هیئت ریسه ی همایش علمی نخستین جشنواره ی گردشگری تالاب گاوخونی و کویر (۱۳۸۳). دانشگاه اصفهان. تالار شریعی.
۹. نادری بنی، ابوطالب (۱۳۸۴). زمینه های گسترش گردشگری پیرامون سد زاینده رود. پایان نامه ی کارشناسی ارشد. دانشگاه اصفهان.
۱۰. مطالعات میدانی نگارندگان.

11. www.varzaneh.ir
12. www.varzanehmiras.ir
13. www.gavkhooni.com